

УДК 811.161.2'367.623'37

DOI: 10.31471/2304-7402-2022-17(65)-78-86

СЛОВОТВІРНА СЕМАНТИКА ПРИКМЕТНИКІВ У ДЕНУМЕРАТИВНОМУ СЛОВОТВОРЕННІ

О. В. Костриба

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57; тел. +380(99)321-16-89;
e-mail: olha.husphit@pnu.edu.ua, olyakostryba1993@gmail.com*

У статті розглянуто денумеративну семантику прикметникового класу слів української мови, що зумовлено необхідністю врахування функційного вияву твірної основи, зокрема числівникової, поруч із формантоцентричним аспектом вивчення словотвору.

***Метою** пропонованого дослідження є з'ясувати словотвірні значення похідних субстантивів у денумеративному словотворенні сучасної української мови.*

*Під час роботи над статтею застосовано лінгвістичний структурно-семантичний **метод** у поєднанні з прийомом перифраз, а також загальнонауковий описовий метод та прийом кількісних підрахунків.*

***Результатом** наукової розвідки є встановлені словотвірні значення дериватів ад'єктивного блоку в денумеративному словотворенні, що інтерпретоване на базі шістнадцяти словотвірних гнізд із вершинами-числівниками. Враховуючи структурні особливості мотивувальної бази, словотвірна семантика проаналізована з урахуванням її ономасіологічного прояву, а також єдиного змісту семантики мотивувальних складників. Відтак з'ясовано типи деривації в межах кожного словотвірного значення (мутаційний, модифікаційний, ускладнений та неускладнений синтагматичний типи), виявлено словотвірні моделі.*

*Наукова **новизна** дослідження полягає у встановленні та типологізації словотвірної семантики прикметникового блоку денумеративного словотворення, розглянутого крізь призму основоцентричних вчень.*

***Практичне значення статті.** Одержані результати можуть бути використані в процесі підготовки спецкурсів та спецсемінірів зі словотвору у вишах, використовуватися в науковій діяльності дослідників словотвору, а також у процесі формування словотвірних словників.*

***Ключові слова:** словотвірне гніздо, прикметник, денумератив, словотвірне значення, мутація, модифікація, синтагматична деривація.*

Постановка проблеми. Типологізація словотвірної системи сучасної української мови становить науковий інтерес лінгвістів, які працюють у напрямі основоцентричної дериватології з метою доповнення

здобутків формантоцентричного аспекту словотвору, що сприятиме всебічному опису словотвірного рівня мови.

Інтерпретація словотвору крізь призму функційної спроможності мотивувальних основ реалізується здебільшого з акцентом на ядерні класи твірних слів (ад'єктиви, субстантиви, вербативи). «Однак для створення повноцінної основоцентричної дериватології необхідне послідовне дослідження й периферії твірної бази, тому є потреба у планомірному вивченні дериваційних потенцій інших частин мови, зокрема числівників, займенників, прислівників, вигуків, з'ясування їх ролі в українському словотворі» [9, с. 25–26]. Отож опис словотворчої спроможності денумеративів щодо формування дериватів різних частин мови, зокрема встановлення словотворчої семантики прикметникового блоку слів, становить актуальність роботи.

Аналіз досліджень. Словотвірна семантика одиниць прикметникового лексико-граматичного класу слів стала предметом наукової розвідки на ґрунті різних одиниць типологізації мовного матеріалу у відприкметниковому словотворі (В. Грещук [2, с. 38–54, 83–100; 9, с. 39–51]), у відіменниковому словотворі (Р. Бачкур [9, с. 89–98], О. Дияк [3, с. 11–12]), у віддієслівному словотворі (І. Джочка [9, с. 202–215], Н. Пославська [9, с. 277–283]), на основі коренів слів (Г. Василевич [1, с. 18–19], М. Лесюк [7, с. 167–184], Н. Тишківська [12, с. 10–11]) та інші.

Новизну роботи становить уперше реалізований в українському мовознавстві аналіз словотворчої семантики прикметників відчислівникового словотворення.

Мета – встановити словотвірні значення похідних ад'єктивів у денумеративному словотворенні, дослідженого на базі словотвірного гнізда, з'ясувати типи деривації та моделі творення слів.

Об'єкт дослідження – шістнадцять словотвірних гнізд із нумеративними вершинами дискретного змісту (один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять, сорок, сто, тисяча, мільйон / заст. міліон) та з дискретно-недискретною семантикою (перший / розм. первый, другий).

Предмет дослідження – словотвірна семантика похідних ад'єктивів, які згруповані за гніздовим принципом, та виражають словотворчу продуктивність числівникових вершин щодо формування прикметникового блоку дериватів.

Виклад основного матеріалу. Похідні прикметники в денумеративному словотворенні становлять найбільшу групу серед дериватів (917 од.): СГ один – 179 од., СГ два – 196 од., СГ три – 120 од., СГ чотири – 74 од., СГ п'ять – 35 од., СГ шість – 36 од., СГ сім – 36 од., СГ вісім – 35 од., СГ дев'ять – 12 од., СГ десять – 84 од., СГ сорок – 6 од., СГ сто – 56 од., СГ тисяча – 14 од., СГ мільйон / заст. міліон – 4 од., СГ перший / первый – 25 од., СГ другий – 5 од. Максимальну кількість ад'єктивів виявлено на I ступені словотворення (663 од.), опосередковане мотивуван-

ня вершинними числівниками є менш продуктивним, адже на II ступені утворилися 216 од., на III ступені – 27 од., на IV – 10 од., на V ступені – 1 од.

З'ясування та формулювання словотвірних значень похідних слів оперте на виявлення їхньої ономасіологічної структури (ознаки та бази) [2; 11] шляхом створення перифрази [4, с. 23; див. також 64]. Наприклад, похідне слово *троїстий* є носієм СЗ 'який стосується кількості, що названа твірним числівником', де ономасіологічна ознака представлена мотивувальним словом – збірним числівником із недискретною семантикою *трьоє*, а ономасіологічна база – словотворчою морфемою *-іст(ий)*, яка експлікує відношення до твірного слова, формуючи дериват із новим лексичним значенням “Який складається з трьох частин, предметів, елементів, який має три джерела, який проявляється в трьох формах, який повторюється тричі; потрійний”. Характер відношень в діаді «твірне слово – похідне слово» визначається як мутаційний, модифікаційний, транспозиційний [13, с.196–200; див також 2, с. 38–39].

Словотвірна семантика дериватів зі складною мотивувальною базою встановлюється на ґрунті синтагматичної деривації з супроводжувальним процесом конденсації змісту та визначається як неускладнене синтагматичне СЗ та ускладнене синтагматичне СЗ субкатегоризаційною чи перекатегоризаційною семантикою словотворчих засобів (див. [8, с. 54–55]). Так, похідному *чотирибарвний* властиве *ускладнене синтагматичне СЗ* зі СЗ 'ознака за відношенням до того, що названо твірним іменником': єднальний зміст представлений згортанням семантики мотивувального словосполучення *чотири барви* в єдину лексему-номінант; мутація твірної бази актуалізується за участі словотворчого суфікса *-н-* (“Те саме, що чотириколірний – Який має у своєму забарвленні чотири кольори; складений з чотирьох частин різного кольору”). Натомість похідне *однонаправлений* характеризується тільки синтагматичним змістом словосполучення *направлений на одне* (“*рідко*. Те саме, що односпрямований – Який має один напрям, відбувається в одному напрямі; однобічний (у 2 знач.)”).

Словотвірна семантика похідних ад'єктивів із простою мотивувальною базою (99 од.).

Тематичні групи твірної бази простих прикметників подано за спаданням їхньої активності в межах частиномовних блоків, а мотивувальні слова-приклади репрезентовані вибірково. *Іменникова мотивувальна база*: 1) назви осіб (*мільйонер*); 2) назви одиниць рахунку (*сотня*); 3) назви предметів, схарактеризованих кількістю однорідних предметів (*дев'ятерик*); 4) назви на позначення систем обробітку землі (*шестипілля*); 5) назви математичної галузі (*тричлен*); 6) назви частин засобів пересування та явищ, пов'язаних із ними (*шестерня*² (“зубчасте колесо”)); 7) назви явищ та предметів релігійної сфери (*осьмогласіє*); 8) назви явища, пов'язаного із початковим етапом чого-небудь (*первина*); 9) назви

днів тижня (*четвер*); 10) назви ботанічної сфери (*першоцвіт*); 11) назви грошових одиниць (*п'ятак*); 12) назви однієї з рівних частин чого-небудь (*третина*); 13) назви лінгвістичної науки (*однина*); 14) назва спортивної сфери (*чвертьфінал*); 15) назва одиниці земельної площі (*десятина*); 16) назва родового поняття книг, схарактеризованих за періодом їхнього видання (*першодрук*). *Числівникова мотивувальна база*: 1) недискретна кількість (*шестеро*); 2) дискретна кількість (*один*); 3) якісні ознаки дискретної кількості (*перший*); 4) якісні ознаки дискретно-недискретної кількості (*первий*); 5) дискретно-недискретна кількість (*п'ятсот*). *Дієслівна мотивувальна база*: 1) дія на позначення поділу чого-небудь (*четвертувати*); 2) дія на позначення збільшення чого-небудь (*здвоювати*); 3) дія на позначення внутрішнього стану особи (*насточортити*); 4) дія на позначення з'єднання, розташування чого-небудь (*стоїти*² (“розташовувати, з'єднувати по три, по троє”)); 5) дія на позначення розв'язування пут (*розтриножити*); 6) дія на позначення зв'язування в пута (*стриножити*). *Прикметникова мотивувальна база*: 1) ознаки внутрішніх та зовнішніх якостей (*однаковий*); 2) ознаки зовнішності людини (*дволикий*); 3) ознаки властивостей (*одинокий*); 4) ознаки, пов'язані з історичним періодом (*третинний*).

Отож прикметники з простою мотивувальною базою в денумеративному словотворенні репрезентують дев'ять словотвірних значень.

Відіменникові прикметники є носіями двох СЗ.

1. СЗ ‘ознака за відношенням до того, що названо твірним іменником’ із мутаційним типом деривації (55 од. у СГ один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, десять, сто, мільйон / заст. міліон, перший / розм. первий). Похідні постали за десятима моделями: «N + -н(ий)» (27 од.: *чвертьфінальний*), «N + -ов(ий)» (16 од.: *десятериковий*), «N + -част(ий)» (3 од.: *трійчастий*), «N + -ськ(ий)» (2 од.: *мільйонерський*), «N + -к(ий)» (2 од.: *дворушницький*), «N + -ев(ий)» (1 од.: *першотравневий*), «N + -ован(ий)» (1 од.: *першодрукований*), «N + -чат(ий)» (1 од.: *трійчастий*), «N + -ан(ий)» (1 од.: *десятчаний*), «N + -енн(ий)» (1 од.: *сотенний*).

2. СЗ ‘який належить тому, хто названий твірним іменником’ із мутаційним типом деривації (1 од. у СГ сто); схема творення – «N + -ів» (1 од.: *сотників*).

Відчислівникові прикметники експлікують три СЗ.

1. СЗ ‘який стосується кількості, що названа твірним числівником’ мутаційного типу деривації (15 од. у СГ один, два, три, чотири, п'ять, шість, сто). Деривати утворені на базі дев'яти моделей: «Num + -н(ий)» (3 од.: *п'ятірний*), «Num + -ак(ий)» (2 од.: *тройкий*), «Num + -іст(ий)» (2 од.: *двоїстий*), «по- + Num + -н(ий)» (2 од.: *потрійний*), «Num + -енн(ий)» (2 од.: *п'ятисотенний* (СГ сто)), «Num + -арн(ий)» (1 од.: *одинарний*), «Num + -ерн(ий)» (1 од.: *четверний*), «Num + -част(ий)» (1 од.: *двійчастий*), «Num + -чат(ий)» (1 од.: *двійчастий*).

2. СЗ ‘гіпокористична ознака кількості’ із мутаційно - модифікаційним типом деривації (4 од. у СГ один , перший / розм. первий). Характер відношень у словотвірних парах встановлено на підставі здатності кількісної ознаки дискретного, недискретного та дискретно-недискретного змісту мати кількісно-оцінний вияв. Похідні постали за трьома схемами: «Num + -еньк(ий)» (1 од.: *першенький*), «Num + -ісінк(ий)» (1 од.: *однісінкий*), «Num + -іськ(ий)» (1 од.: *одніський*).

3. СЗ ‘означена якість’ виявлено як наслідок мутації варіантної семантики твірних нумеративів(3 од. у СГ один , перший / розм. первий). Дери- вати утворені за трьома моделями: «Num + -ок(ий)» (1 од.: *одинокий*), «Num + -ак(ий)» (1 од.: *однакий*), «Num + -існ(ий)» (1 од.: *первісний*).

Віддієслівні прикметники представлені одним словотвірним значенням – ‘ознака за дією, що названа твірним дієсловом’ із мутаційним типом деривації (14 дієприкметників у СГ два, три, чотири, десять, сто).

Розгляд дієприкметників серед ад’єктивного класу слів зумовлений двома аспектами: 1) ознаковим характером статичності змісту, який домінує над неад’єктивованою семантикою із процесуальними властивостями [5, с. 3, 8; див. також [8, с. 92]; 2) словотворчими якостями [2, с. 27]. Відтак ономасіологічна база дієприкметників, як бачимо, співвідносна з ономасіологічною базою ад’єктивів.

Досліджувані дієприкметники постали за чотирма моделями: «V + -ен(ий)» (8 од.: *розтриножений*), «V + -л(ий)» (3 од.: *остогидлий*), «V + -ован(ий)» (2 од.: *четвертований*), «V + -н(ий)» (1 од.: *здвоюваний*).

Відприкметникові ад’єктиви актуалізують три СЗ.

1. СЗ ‘співвідносний із ознакою чи характеризується ознакою, що названа твірним прикметником’ мутаційного типу деривації (4 од. у СГ один, два). Похідні утворені на базі двох моделей: «Adj + -н(ий)» (3 од.: *одноручний*), «Adj + -ов(ий)» (1 од.: *однаковий*). Виявлено ад’єктив *дволичний*, семантична структура якого становить результат метафоричного переосмислення інваріантної семантики твірного слова (див. [6, с. 9]) та не перефразовується «<...> співвідносними за основою словами і пояснюються виключно іншими словами» [10, с. 79]: *дволичний* (“1. Те саме, що лицемірний – 1. Який лицемірить, здатний лицемірити // Сповнений лицемірства; нецирий”) ← *дволікий* (“1. Який має два обличчя”).

2. СЗ ‘сильний вияв ознаки’ з модифікаційним типом деривації(2 од. у СГ один, три). Дери- вати постали за двома схемами: «Adj + -ісінк(ий)» (1 од.: *однаковісінкий*), «Adj + -ущ(ий)» (1 од.: *триклятущий*).

3. СЗ ‘який відбувся після того, що названо твірним прикметником’ модифікаційного типу деривації (1 од. у СГ три). Похідне утворене за моделлю «після- + Adj» (1 од.: *післятретинний*).

Словотвірна семантика похідних ад’єктивів зі складною мотивувальною базою (818 од.).

Єднальний зміст структурно складних прикметників характеризується здатністю препозитивних числівникових основ, прислівника *двобічно* та іменника *чверть* експлікувати кількісні та / чи якісні показники постпозитивних основ, представлених субстантивами та субстантиватом *гострі* (еліпсис – *леза*), ад'єктивами та дієприкметниками, формуючи семантично складний номінант.

Постпозитивні основи належать до тематичних груп, поданих за кількісним наповненням у порядку спадання в межах частиномовних блоків, де твірні представлені за принципом вибірковості. *Іменникова постпозитивна база*: 1) назви предметів, їх складників та форм (*ярус*); 2) явища та предмети освітньо-культурної сфери (*клас*); 3) родо-видові номінації частин тіла, зовнішні характеристики (*утроба*); 4) одиниці виміру, міри та напрямів (*п'ядь*); 5) родо-видові номінації проміжків часу, періодів, етапів тощо (*тиждень*); 6) назви ботанічної сфери (*зерно*); 7) родові поняття частин чого-небудь (*секція*); 8) внутрішні якості та вподобання особи (*віра*); 9) поняття суспільно-політичного життя, форм організації праці (*престол*); 10) форми родинних та суспільних зв'язків (*група*); 11) родо-видові номінації тварин, частини тіла, зовнішні характеристики (*клоака* – “прохід”); 12) назви частин зброї (*заряд* – “патрон”); 13) предмети одягу та його складників (*сторона* – “бік тканини”); 14) номінації на позначення якості, ступеня класифікації (*сорт* – “категорія якості”); 15) назви простору, пов'язаного із сільським господарством (*поле*); 16) назви грошових одиниць (*гривня*); 17) назви місяців (*травень*); 18) номінування явищ природи (*світло*); 19) родові поняття кольору (*барва*); 20) родові поняття, пов'язані з комп'ютерними технологіями (*процесор*); 21) інші поняття (*тип*). *Прикметникова та дієприкметникова постпозитивна база*: 1) ознаки форм предметів (*ввігнутий*); 2) ознаки певного напрямку руху (*спрямований*); 3) ознаки внутрішніх якостей особи (*клятий*); 4) ознаки повторюваності (*кратний* (“разовість” чи “багаторазовість”)); 5) ознаки буття когось-небудь (*народжений*). *Дієслівна постпозитивна база*: 1) дія на позначення стану (*бути*); 2) дія на позначення руху (*виходити*); 3) дія на позначення створення об'єкта (*создавати*); 4) дія на позначення мовлення (*звати*).

Прикметники зі складною мотивувальною базою є носіями трьох СЗ.

1. *Неускладнене синтагматичне СЗ* (24 од. у СГ один, два, три, чотири, сім, вісім, дев'ять, десять, сто, перший / розм. *первий*). Похідні постали за п'ятьма моделями: «Num + -(о)- + Adj / Par» (12 од.: *стократний*), «Num + -(и)- + Adj» (8 од.: *чотирикратний*), «Num + Adj» (2 од.: *триклятий*), «Num + -(е)- + Adj / Par» (1 од.: *троекратний*), «Adv + Adj» (1 од.: *двобічносиметричний*).

2. *Ускладнене синтагматичне СЗ* зі СЗ ‘ознака за відношенням до того, що названо твірним іменником’ із мутаційним типом деривації (789 од. у СГ один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять,

д'єс'ять, с'орок, ст'о, т'исяча, м'ільй'он / заст. м'ілі'он, п'єрший / розм. п'єрвий, д'ругий). Деривати утворилися за двадц'ятьма шістьма схемами: «Num + -(и)- + -н(ий)/(ій)» (237 од.: *трим'исячний*), «Num + -(о)- + N + -н(ий)/(ій)» (208 од.: *однодушний*), «Num + -(и)- + N + -ов(ий)» (78 од.: *чотириактовий*), «Num + -(о)- + N + -ов(ий)» (72 од.: *стосв'ічковий*), «Num + -(о)- + N / Subst + -(ий)» (55 од.: *тисячов'єрстий*), «Num + N + -н(ий)/(ій)» (30 од.: *шестисотлітній* (СГ ст'о)), «Num + -(и)- + N + -(ий)» (28 од.: *восьмин'огий*), «Num + -(ох)- + N + -н(ий)/(ій)» (21 од.: *двохаршинний*), «Num + -(о)- + N + -ев(ий)» (19 од.: *двокартриджевий*), «Num + -(и)- + N + -ев(ий)» (7 од.: *трилопат'євий*), «Num + -(и)- + Num + -(и)- + -н(ий)/(ій)» (6 од.: *сімдесятип'ятирічний* (СГ д'єс'ять)), «Num + N + -ов(ий)» (5 од.: *двохсоткілометровий* (СГ ст'о)), «Num + -(а)- + N + -н(ий)/(ій)» (4 од.: *сорокагодинний*), «Num + -(и)- + Num + -(и)- + -ов(ий)/(ій)» (3 од.: *сімдесятип'ятиміліметровий* (СГ д'єс'ять)), «Num + -(ох)- + N + -ов(ий)» (3 од.: *чотирьохос'євий*), «Num + -(о)- + N + -част(ий)» (2 од.: *двоступінчастий*), «Num + -(у)- + N + -н(ий)» (2 од.: *троюрідний*), «Num + -(и)- + N + -єрн(ий)» (1 од.: *сорокавідєрний*), «Num + -(а)- + N + -ов(ий)» (1 од.: *сорокаметровий*), «Num + -(ох)- + N + -ов(ий)» (1 од.: *трьохпудовий*), «Num + -(и)- + N + -част(ий)» (1 од.: *триступінчастий*), «Num + -(и)- + N + -чат(ий)» (1 од.: *триступінчатий*), «Num + -(о)- + N + -чат(ий)» (1 од.: *одноступінчатий*), «Num + -(є)- + N + -н(ий)» (1 од.: *двоєдушний*), «Num + -(и)- + N + -ан(ий)» (1 од.: *п'ятикопійчаний*), «N + N + -ов(ий)» (1 од.: *чвєрт'єв'іковий*).

3. Ускладнене синтагматичне СЗ зі СЗ 'ознака за д'їєю, що названа твірним д'єсловом' з мутаційним типом деривації (5 од. у СГ один , п'єрший / розм. п'єрвий). Похідні постали за єдиною моделлю «Num + -(о)- + V + -н(ий)» (5 од.: *первозданний*). Утворення деривата *первозданний* супроводжує явище редеривації, адже виявлено відкидання префікса *со-* від мотивувального вербатива-старослов'янізму.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, словотвірна семантика похідних ад'єктивів репрезентована дванадц'ятьма позиціями, які вербалізуються завдяки шістьдесяти семи моделям. Ядерну групу слів становлять прикметники з мутаційним типом деривації (886 од.), поодиноким виявлено мутаційно-модифікаційні утворення (4 од.) та модифікати (3 од.); неускладнений єднальний зміст властивий 24 прикметникам.

Типологізація денумеративної семантики ад'єктивного блоку доповнює наукові напрацювання в аспекті основоцентричної дериватології.

Перспективи дослідження передбачають з'ясування словотворчої спроможності периферії твірної бази, репрезентованої іншими частинами мови, а також встановлення словотвірної семантики дериватів.

Література

1. Василевич А. Я. Словообразовательные гнезда корней слов со значением мышления в современном украинском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Киев, 1985. 24 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/20554/1/100310845.pdf> (дата обращения: 12.09.2022).
2. Грещук В. В. Український відприкметниковий словотвір : монографія. Івано-Франківськ : Плай, 1995. 208 с.
3. Дияк О. В. Структурно-семантична організація словотвірних гнізд із коренями на позначення металів : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2006. 21 с.
4. Зайченко О. В. Словотвірні моделі суфіксальних прикметників на позначення якості (на матеріалі прикметників сучасної німецької мови). НТУУ «КПІ», 2013. Вип. 1. С. 16–24. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/5106/> (дата звернення: 09.06.2022)
5. Киселева А. В. Когнитивный подход к интерпретации общекатегориального значения причастия (на материале английского языка). Университетские чтения. 2014. С. 1–6. URL: https://upload.pgu.ru/iblock/210/uch_2014_iv_23.pdf (дата обращения: 09.06.2022).
6. Козинец С. Б. Формирование переносных значений в отглагольных словообразовательных гнездах (лексико-семантическое поле «деятельности») : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Саратов, 2000. 23 с. URL: <https://cheloveknauka.com/v/38855/a/?#:page=1> (дата обращения: 09.06.2022).
7. Лесюк Н. П. Словообразовательные гнезда корней со значением движения в современном украинском языке : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.02. Киев, 1982. 300 с.
8. Лопатин В. В. Русская словообразовательная морфемика. Проблемы и принципы описания : монография. Москва : «Наука», 1977. 316 с.
9. Нариси з основоцентричної дериватології : монографія / Грещук В. В., Бачкур Р. О., Джочка І. Ф., Пославська Н. М. ; за ред. В. Грещука. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 348 с.
10. Олексенко О. А., Мізіна О. І. Структурно-семантичні та функціональні властивості нульсуфіксальних атрибутивів : монографія. Полтава – Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2014. 232 с.
11. Скварок О. А. Типи регулярних семантико-словотвірних відношень локативних іменників з їхніми похідними. С. 227–236. URL: https://dspu.edu.ua/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2012-31.pdf (дата звернення: 09.06.2022).
12. Тышклевская Н. Я. Семантико-словообразовательная структура гнезд слов со значением чувств в современном украинском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.02. Киев, 1987. 24 с.
13. Dokulil M. Tvoření slov v češtině: Teorie odvozování slov. Praha, 1962.

**WORD-FORMING SEMANTICS OF ADJECTIVES
IN DENUMERATIVE WORD-FORMATION****O. V. Kostryba***Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;**76000, Ivano-Frankivsk, Shevchenka St., 57;**ph. +380(99)321-16-89;**e-mail: olha.husphit@pnu.edu.ua, olyakostryba1993@gmail.com*

The article examines the denumerative semantics of the adjectival class of words of the Ukrainian language, which was caused by the completeness of taking into account the functional expression of the forming base, in particular the numeral one, along with the formant-centric aspect of the study of word-formation.

The purpose of the proposed work is to find out the word-forming meanings of derived substantives in the denumerative word-formation of the modern Ukrainian language.

During the work, the linguistic structural-semantic method was applied in combination with the use of paraphrases, as well as the general scientific descriptive method and the use of quantitative calculations.

The result of scientific research is the established word-forming meanings of the derivatives of the adjectival block in denumerative word-formation, which is interpreted on the basis of sixteen word-forming nests with numeral vertices. Taking into account the structural features of the motivational base, the word-forming semantics is analyzed taking into account its onomasiological manifestation, as well as the unifying content of the semantics of the motivational components. Thus, the types of derivation within each word-forming meaning (mutational, modificational, complicated, and uncomplicated syntagmatic types) were determined, and word-forming models were identified.

The scientific novelty of the study consists in establishing and typologizing the word-forming semantics of the adjectival block of denumerative word-formation, considered through the prism of foundation-centric teachings.

The obtained results can serve as material for the development of specialized courses and seminars in universities, be used in the scientific works of word-formation researchers, and also in the process of creating word-formation dictionaries.

Key words: *word-forming nest, adjective, denumerative, word-forming meaning, mutation, modification, syntagmatic derivation.*